

PROJEKTERINGSANVISNINGAR

Fysisk tillgänglighet

2025-06-25

Version 1.0

Innehåll

1. Fysisk tillgänglighet	4
1.1 SFV:s rekommendationer	4
1.2 Tillgänglighet vid förvaltning	6
1.3 Tillgänglighet vid ändring, om- och nybyggnad	6
2. Anvisningar för projektering	7
2.1 Tillgänglighet på tomter	7
2.1.1 Allmänt	7
2.1.2 Angöring och parkering	7
2.1.3 Gångvägar	7
2.1.4 Trappor	8
2.1.5 Ramper	8
2.1.6 Belysning	9
2.1.7 Skyltar	9
2.2 Tillgänglighet i och i anslutning till byggnader	10
2.2.1 Allmänt	10
2.2.2 Entréer	10
2.2.3 Kommunikationsutrymmen	10
2.2.4 Dörrar	11
2.2.5 Trappor	13
2.2.6 Ramper	14
2.2.7 Hissar	14
2.2.8 Toaletter	15
2.2.9 Lokaler	16
2.2.10 Bostäder	17
2.2.11 Fritidshus	17
2.2.12 Frångänglighet	17
2.2.13 Belysning	17
2.2.14 Skyltar	18
2.3 Andra anläggningar än byggnader	19
2.3.1 Allmänt	19
2.3.2 Särskilda parkeringsplatser	19
2.3.3 Gångytor	19
2.3.4 Trappor	20
2.3.5 Ramper	20
2.3.6 Hissar	20
2.3.7 Belysning	21
2.3.8 Skyltar	21
2.3.9 Särskilda sittplatser	21
3. Exempel	22
4. Litteratur	46
4.1 Lagar, regler och föreskrifter	46
4.2 Vägledande litteratur	46

4.3 Mer om tillgänglighet i kulturhistoriska byggnader och miljöer	46
5. Bilagor	47
5.1 Checklista för förvaltning	47

Förord återfinns i Förteckning Projekteringsanvisningar som sista sida.

1. Fysisk tillgänglighet

1.1 SFV:s rekommendationer

Som statlig aktör har SFV ett särskilt ansvar för att göra byggnader och kulturmiljöer tillgängliga för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det innebär att SFV rekommenderar tillgänglighetsfrämjande åtgärder utöver svensk bygglagstiftning vid byggnation i syfte att agera föredömligt. Åtgärder till förbättrad tillgänglighet är ett tillägg till det svenska kulturarvet och ett uttryck för en humanistisk och demokratisk människosyn. De ska utföras varaktiga och medge ett avvägt samspel mellan tillgänglighet och tillvaratagande av kulturvärden. SFV lägger särskild vikt vid att åtgärder utförs med kvalitet avseende gestaltning, material och utförande.

Nedan listas SFV:s rekommendationer utöver de minimikrav som ställs i svensk bygglagstiftning. Genom förhållandevis enkla medel är deras syfte att underlätta för fler personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Rekommendationerna är avsedda att uppfyllas i den mån det är möjligt vid ombyggnationer och ändringar samt i sin helhet vid nybyggnationer.

På tomter rekommenderar SFV att:

- En väderskyddad sittplats samt yta för rullstol anordnas i närheten av angöringsplatser till publika lokaler.
- Alla gångvägar i anslutning till publika lokaler görs tillgängliga så länge det inte anses orimligt mot bakgrund av exempelvis tomtens topografi.
- Ramper uppförs med maximal lutning 1:20.

Den väderskyddade platsen/sittplatsen gör det möjligt för personer som inväntar färdtjänst att sitta och vänta i närheten av upphämningsplatsen och bli sedda av chauffören.

För att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga ska kunna använda anlagda gångvägar i större utsträckning.

Medger säkrare användning och reducerad tipprisk.

I byggnader rekommenderar SFV att:

- Korridorer och andra kommunikationsutrymmen utförs med fri bredd på minst 1 500 mm. Gäller ej trappor och ramper.
- Det fria måttet görs minst 0,9 meter vid tillfälliga hinder som exempelvis mellan en pelare och en vägg.
- Dörrars fria mått utförs minst 0,84 meter.
- Automatiska entrésystem utförs med kompletterande armbågskontakter.
- Ramper uppförs med maximal lutning

Syftet är att personer i dimensionerande rullstol ska kunna vända i korridorer utan att uppsöka en större mötesplats. Måttet syftar även till att dörrar i korridorer inte ska behöva göras bredare än nödvändigt för att medge passage.

Måttet reducerar risken för personer i dimensionerande rullstol att klämma fingrarna vid passage.

Måttet reducerar risken för personer i dimensionerande rullstol att klämma fingrarna vid passage.

SFV vill att tillgänglighet till byggnader ska kunna säkerställas även vid tillfälliga tekniska problem.

Medger säkrare användning och

1:20.

reducerad tipprisk.

- Tillgängliga hissar uppnår invändiga korgmåt på 1,2*1,5 meter.

Måtten medger att personer som använder rollatorer kan vända i hissen och därmed slipper backa ut vid avstigning.

- Nivåskillnader upp till en meter företrädesvis överbyggas med ramper framför lösning med hiss eller annan lyftanordning vid ombyggnation.

För att säkerställa tillgänglighet genom att undvika frekventa tekniska funktionsbortfall.

- RWC utrustas med:

Utrustningen och montagemåtten säkerställer utrymmets ändamålsenlighet.

A. Extra hög WC-stol

Ök sittring: 0,48 meter. Avstånd 0,7 meter mellan sittringens framkant och bakomvarande vägg.

B. Armstöd till WC-stol

Utförs uppfällbara. Ök 0,8 meter, cc 0,6 meter. Toalett-pappershållare monteras på båda armstöden.

C. Avfallsbehållare med lock

D. Tvättställ

Ök 0,8 meter. Avstånd på 0,6 meter mellan tvättställets framkant och bakomvarande vägg. Blandare nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant. Rör och vattenlås placeras så att de utgör så litet hinder som möjligt för den som sitter vid tvättstället.

E. Tvål

Nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant.

F. Pappershanddukshållare

G. Papperskorg

H. Spegel

För både sittande och stående.

I. Klädkrokar

För både sittande och stående.

J. Larm

Anropsknappar monteras på vägg vid WC-stol på höjd 0,55 meter, på WC-stolens armstöd samt på vägg vid dörr på höjd 0,2 resp. 0,7 meter.

K. Draghandtag på dörr

Längd 0,6 meter. Lämplig höjd 0,8 meter.

L. Dörrbeslag

För användning med en handrörelse utan nypgrepp.

För andra anläggningar rekommenderar SFV att:

- En angoringsplats för hämtning och lämning med färdtjänst anordnas i närheten av de anläggningar som utgör publika besöksmål. I anslutning till angoringsplatsen ordnas en väderskyddad sittplats samt yta för rullstol.
- RWC uppförs vid de anläggningar som utgör besöksmål. RWC dimensioneras så att det är möjligt att vända med en större utomhusrullstol med vänddiameter 2,0 meter. I övrigt utrustas utrymmet likt RWC i byggnader. Fritt mått genom dörr på 0,9 meter.

SFV vill att de statliga besöksmålen ska vara lättillgängliga för personer som nyttjar färdtjänst. Den väderskyddade platsen/sittplatsen gör det möjligt för personer som inväntar färdtjänst att sitta och vänta i närheten av upphämningsplatsen och bli sedda av chauffören.

I anslutning till ett besöksmål vill SFV att det ska finnas tillgång till en RWC som anpassas efter den rullstol som är dimensionerande för anläggningens övriga delar.

1.2 Tillgänglighet vid förvaltning

I förvaltningsskede ska mindre hinder alltid åtgärdas så snart det inte är orimligt med hänsyn till praktiska och ekonomiska förutsättningar. Det gäller oavsett om det pågår eller planeras för andra byggåtgärder. För byggnader handlar det om översyn av ledstänger, skyltning, belysning och kontrastmarkeringar men även installation av dörrautomatik till tunga dörrar, flytt av felplacerade manöverdon och samt förbättringar av trösklar. Där tillräckligt utrymme finns ska dessutom mindre nivåskillnader överbryggas med ramper.

SFV arbetar kontinuerligt med att inventera och utföra förbättrande åtgärder i fastighetsbeståndet och lägger särskild vikt vid att åtgärder utförs med kvalitet avseende gestaltning, material och utförande. Exempel på väl genomförda arbeten finns under 3. *Exempel.*

Sist i dokumentet finns en checklista för kontroll av enkelt avhjälpda hinder, *5.1 Checklista för förvaltning.*

1.3 Tillgänglighet vid ändring, om- och nybyggnad

I samband med byggåtgärder ställs krav på tillgänglighet i olika omfattning beroende på om arbetena räknas som ändring, ombyggnad eller nybyggnad. Anpassning av kraven görs alltid med hänsyn till de kulturhistoriska värden som finns utpekade för många av SFV:s fastigheter.

- Vid ändring ska krav på tillgänglighet uppfyllas för enbart ändringen i fråga. Det gäller såväl lagkrav som SFV:s rekommendationer. Med ändring menas en eller flera åtgärder som ändrar en byggnads konstruktion, funktion, användningssätt, utseende eller kulturhistoriska värde.
- Vid ombyggnad ska krav på tillgänglighet ställas på hela byggnaden och om det inte är rimligt på den betydande och avgränsbara del av byggnaden som påtagligt förnyas genom ombyggnaden. Definitionen av en ombyggnad är en typ av ändring som innebär att hela byggnaden eller en betydande och avgränsbar del av byggnaden påtagligt förnyas.
- Vid nybyggnad ska krav på tillgänglighet ställas på hela byggnaden.

Läs mer i BFS 2024:12 4 kap. *Krav vid ändring av byggnader.*

2. Anvisningar för projektering

Följande anvisningar listar SFV:s rekommendationer för fysisk tillgänglighet och guidar därtill översiktligt projektörer i de krav som ställs i svensk bygglagstiftning. Kraven och rekommendationerna tillämpas i olika omfattning beroende på typ av byggnation. Läs mer under *1.3 Tillgänglighet vid ändring, ombyggnad och nybyggnad*.

Mot bakgrund av SFV:s ambition att i största möjliga mån säkerställa tillgänglighet i det statliga fastighetsbeståndet tillämpar SFV fortsatt de numera borttagna Allmänna råden från BBR29.

2.1 Tillgänglighet på tomter

2.1.1 Allmänt

Rullstol med planmått 0,7*1,3 meter med vänddiameter 1,50 meter är dimensionerande. Öppningsmättet för passage ska vara minst 0,9 meter.	2 kap. 1§ BFS 2024:13
Av PBL framgår att nedan listade regler gäller i den utsträckning det är rimligt med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt.	8 kap. 9§ PBL

2.1.2 Angöring och parkering

På eller i nära anslutning till en tomt som ska vara tillgänglig ska det finnas minst en angöringsplats för färdtjänst/taxibilar. Den ska finnas inom 25 meters gångavstånd från en tillgänglig entré och utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda angöringsplatsen.	2 kap. 5§ BFS 2024:13
På eller i nära anslutning till en tomt som ska vara tillgänglig ska det kunna ordnas minst en tillgänglig parkeringsplats för fordon. Parkeringsplatsen ska utformas och placeras så att det är möjligt för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga att använda parkeringsplatsen.	2 kap. 6§ BFS 2024:13
Breddmått på en parkeringsplats bör vara 5,0 meter men kan minskas om gångytan bredvid kan tas i anspråk eller om parkeringsplatser för rörelsehindrade finns bredvid varandra. Lutningen bör inte överstiga 1:50. Parkeringsplatser för rörelsehindrade bör vara tydligt skyltade, även vintertid. Läs mer om belysning och skyltning under <i>2.1.5 Belysning</i> och <i>2.1.6 Skyltar</i> .	f.d. Allmänt råd, 3:122 BBR 29
SFV rekommenderar att en väderskyddad sittplats samt yta för rullstol anordnas i närheten av angöringsplatser till publika lokaler. Läs mer under <i>1.1. SFV:s rekommendationer</i>.	

2.1.3 Gångvägar

SFV rekommenderar att alla gångvägar i anslutning till publika lokaler görs tillgängliga så länge det inte anses orimligt mot bakgrund av exempelvis tomtens topografi. Läs mer under <i>1.1. SFV:s rekommendationer</i>.	
Där ovanstående inte är möjligt ska minst en tillgänglig och användbar gångväg finnas till och från tillgängliga entréer och andra tillgängliga och användbara målpunkter på- eller i direkt anslutning till tomten.	2 kap. 2§ BFS 2024:13
En tillgänglig gångväg bör vara minst 1,5 meter bred eller förses med vändzoner. Vid öppningar i t.ex. staket, häckar och liknande bör gångvägen ha en fri bredd på minst 0,90 meter. Vidare bör tillgängliga och användbara gångvägar utformas så horisontella som möjligt och inte luta mer än 1:50 i sidled.	f.d. Allmänt råd, 3:122 BBR 29

Gångvägar som ska vara tillgängliga och användbara ska utformas med hänsyn till den avsedda användningen och vara fasta och jämna.	2 kap. 3§ BFS 2024:13
Fasta sittplatser med rygg- och armstöd i anslutning till tillgängliga och användbara gångvägar och entréer ökar tillgängligheten.	f.d. Allmänt råd, 3:122 BBR 29
Gångvägar som ska vara tillgängliga och användbara ska vara lätta att upptäcka och följa.	2 kap. 3§ BFS 2024:13
Naturliga ledytor som gräskanter, murar, staket, kanter och fasader kan kompletteras med konstgjorda ledytor till ett sammanhängande ledstråk.	f.d. Allmänt råd, 3:122 BBR 29
Läs mer om belysning under <i>2.1.5 Belysning</i> och skyltning under <i>2.2.13 Skyltar</i>	

2.1.4 Trappor

Trappor ska ha ledstång på ena sidan om det behövs för att skydda mot fall.	4 kap. 2§ BFS 2024:13
Ledstången bör sitta på 0,9 meters höjd.	f.d. Allmänt råd, 8:91 BBR 29
För att trappan ska få en säker utformning bör man ta hänsyn till trappans lutning och längd samt måttförhållandet mellan trappstegens höjd och djup. Lutningen i gånglinjen bör inte ändras inom samma trapplopp. Enstaka trappsteg med avvikande höjd bör inte förekomma. Trappstegens djup i en trappa bör vara minst 0,30 meter, mått i gånglinjen. För att minimera risken att någon snubblar bör en trappa ha fler än två steg.	f.d. Allmänt råd, 8:91 BBR 29
Trappor bör, utom på tomter till småhus, förses med kontrastmarkeringar så att synsvaga kan uppfatta nivåskillnaderna. En trappas nedersta plansteg och motsvarande del av framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp bör ha en ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS.	f.d. Allmänt råd, 8:91 BBR 29
För trappor i direkt anslutning till tillgängliga entréer, se i stället <i>2.2.1 Entréer</i> .	

2.1.5 Ramper

SFV rekommenderar att ramper uppförs med maximal lutning 1:20. Läs mer under <i>1.1. SFV:s rekommendationer</i> .	
Där ovanstående inte är möjligt ska de luta högst 1:12. Eventuella vilplan ska medge plats för en rullstol som manövreras av en hjälpare.	2 kap. 3 & 4§§ BFS 2024:13
Ramper bör kompletteras med trappor där det är möjligt. För personer med nedsatt rörelseförmåga kan det vara svårt att klara flera ramper i rad med en total höjd på mer än 1,0 meter. En ramp bör ha minst 2 meter långa vilplan, ha en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplanen, ha en fri bredd på minst 1,3 meter, vara fri från hinder samt ha 40 mm höga avåkningskydd.	f.d. Allmänt råd, 3:1222 BBR 29
Ramper ska ha ledstång på ena sidan om det behövs för att skydda mot fall. Ledstången bör sitta på 0,9 meters höjd.	4 kap. 2§ BFS 2024:13 f.d. Allmänt råd, 8:91 BBR 29
För att synsvaga ska kunna uppfatta nivåskillnaderna bör ramper förses med kontrastmarkeringar. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS (Natural Color System) mellan kontrastmarkeringen och den omgivande ytan kan avsevärt öka möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.	f.d. Allmänt råd, 3:1223 BBR 29
För ramper i direkt anslutning till tillgängliga entréer, se i stället <i>2.2.1 Entréer</i> .	

2.1.6 Belysning

På tillgängliga och användbara gångvägar bör markytan vara tillräckligt och jämnt belyst. Fast belysning bör inte vara bländande.

f.d. Allmänt råd,
3:1224 BBR 29

För mer information om belysning, läs *SFV Projekteringsanvisningar – El- och telesystem*.

2.1.7 Skyltar

Gångvägar som ska vara tillgängliga och användbara ska vara lätta att upptäcka och följa.

2 kap. 3§
BFS 2024:13

Orienterande skyltar bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd så att de kan läsas/höras såväl av personer som använder rullstol som av stående personer med nedsatt syn. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Textstorleken bör väljas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief samt i vissa fall med punktskrift och talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända bildsymboler.

f.d. Allmänt råd,
3:1225 BBR 29

2.2 Tillgänglighet i och i anslutning till byggnader

2.2.1 Allmänt

Rullstol med planmått 0,7*1,3 meter med vänddiameter 1,5 meter är dimensionerande för byggnader och delar av byggnader som ska vara tillgängliga. Öppningsmättet för passage ska vara minst 0,8 meter.

1 kap. 6§
BFS 2024:12

I enskilda bostäder är rullstol med planmått 0,7*1,2 meter med vänddiameter 1,3 meter dimensionerande. Öppningsmättet för passage ska vara minst 0,76 meter.

2.2.2 Entréer

Huvudentréer ska utformas så att de är tillgängliga och användbara. Även övriga entréer ska utformas så att de är tillgängliga och användbara om det krävs för att uppfylla en byggnads tillgänglighet.

2 kap. 1§
/ 3 kap. 1§
BFS 2024:12

Rullstol med planmått 0,7*1,3 meter med vänddiameter 1,50 meter är dimensionerande. Öppningsmått för fri passage ska vara minst 0,8 meter.

1 kap. 6§
BFS 2024:12

Reglerna gäller inte för arbetslokaler om det är obefogat med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalerna är avsedda för eller för småhus om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven.

8 kap 6§ PBL

För en- och tvåbostadshus räcker det att det går att ordna tillgängliga och användbara ramper till entréer som ska vara tillgängliga. Ramperna ska kunna placeras på byggnadens tomt.

2 kap. 1§
BFS 2024:12

Tillgängliga entréer ska vara tydligt uppfattbara.

3 kap. 1§
BFS 2024:12

För att en entré ska vara lätt att upptäcka bör den vara kontrastmarkerad och väl belyst. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. Ljushetskontrast minst 0.40 enligt NCS.

f.d. Allmänt
råd, 3:132
BBR 29

Belysningen ska vara projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig. Läs mer om krav på belysning under 2.2.12 *Belysning*

3 kap. 2§
BFS 2024:12

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

3 kap. 4§
BFS 2024:12

De bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Läs mer om skyltning under 2.2.13 *Skyltar*

f.d. Allmänt
råd, 3:1425
BBR 29

Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar ska vara tydligt markerade.

2 kap. 29§
BFS 2024:9

Markeringarna ska vara synliga för både sittande och stående personer.

Läs mer om dörrar under 2.2.3 *Dörrar*, hissar under 2.2.6 *Hissar*, ramper under 2.2.5 *Ramper* och trappor under 2.2.4 *Trappor*.

2.2.3 Kommunikationsutrymmen

Kommunikationsutrymmen ska vara tillgängliga och användbara. Utformning och disposition ska bestämmas med hänsyn till utrymmets avsedda användning. Breddmått i kommunikationsutrymme ska dessutom bestämmas utifrån utformningen och längden av utrymmet. Kommunikationsutrymmen som har nivåskillnader ska förutom trappa även ha ramp eller hiss. Om nivåskillnaden är större än 1 meter ska det finnas en hiss. Läs mer om hissar under 2.2.6 *Hissar*, ramper under 2.2.5 *Ramper* och trappor under 2.2.4 *Trappor*.

2 kap. 2§
BFS 2024:12

SFV rekommenderar att korridorer och andra kommunikationsutrymmen utförs med fri bredd på minst 1,5 meter, gäller ej trappor och ramper. Det

fria måttet görs minst 0,9 meter vid tillfälliga hinder som exempelvis mellan en pelare och en vägg. Läs mer under 1.1. SFV:s rekommendationer.

Ytor som är avsedda att gå på ska vara utformade utan nivåförändringar, ojämnheter, låga hinder eller förändringar i ytmaterialens halkegenskaper, som är oväntade eller svåra att upptäcka.

**2 kap. 3§
BFS 2024:9**

I publika lokaler bör ett kommunikationsutrymme särskiljas från möblerade ytor med exempelvis belysning eller avvikande material.

f.d. Allmänt råd, 3:142
BBR 29

Belysningen ska vara projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig. Läs mer om krav på belysning under 2.2.12 *Belysning*

**3 kap. 2§
BFS 2024:12**

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara. De bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Läs mer om skyltning under 2.2.13 *Skyltar*

**3 kap. 4§
BFS 2024:12**
f.d. Allmänt råd, 3:1425
BBR 29

Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.

**3 kap. 2§
BFS 2024:12**

Exempel på viktiga målpunkter i byggnader är entrédörrar och hissdörrar, samt, i publika lokaler, receptionsdiskar, toalettdörrar, dörrar i och till utrymningsvägar och informationsställen.

f.d. Allmänt råd, 3:1423
BBR 29

I publika lokaler bör det finnas logiska ledstråk som leder mellan utvalda målpunkter. Ledytor i golvet kan ordnas med avvikande material och med ljushetskontrast.

Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS (Natural Color System) mellan kontrastmarkeringen och den omgivande ytan ökar avsevärt möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen

2.2.4 Dörrar

Dörrar som ska vara tillgängliga och användbara ska vara projekterade och utförda så att de kan användas av personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga.

**3 kap. 3§
BFS 2024:12**

Vid en dörr som ska vara tillgänglig och användbar ska det finnas tillräcklig plats för att kunna öppna och stänga dörren från en rullstol.

**2 kap. 3§
BFS 2024:12**

SFV rekommenderar att det fria passagemåttet mäter minst 0,84 meter när dörren är uppställd i 90°. Läs mer under 1.1. SFV:s rekommendationer.

Där ovanstående inte är möjligt gäller minsta passagemått 0,80 meter.

**1 kap. 6§
BFS 2024:12**

Dörrar och anordningar ska vara placerade och utformade så att risken för att någon sammanstöter eller faller begränsas.

**2 kap. 27§
BFS 2024:9**

Dörrar som ska vara tillgängliga bör förses med automatisk dörröppnare om de har dörrstängare eller är tunga. Vid dörrar med automatisk dörröppnare är det viktigt att markera utrymmet där dörren slås upp eller att förse dörrarna med säkerhetssensorer eller liknande.

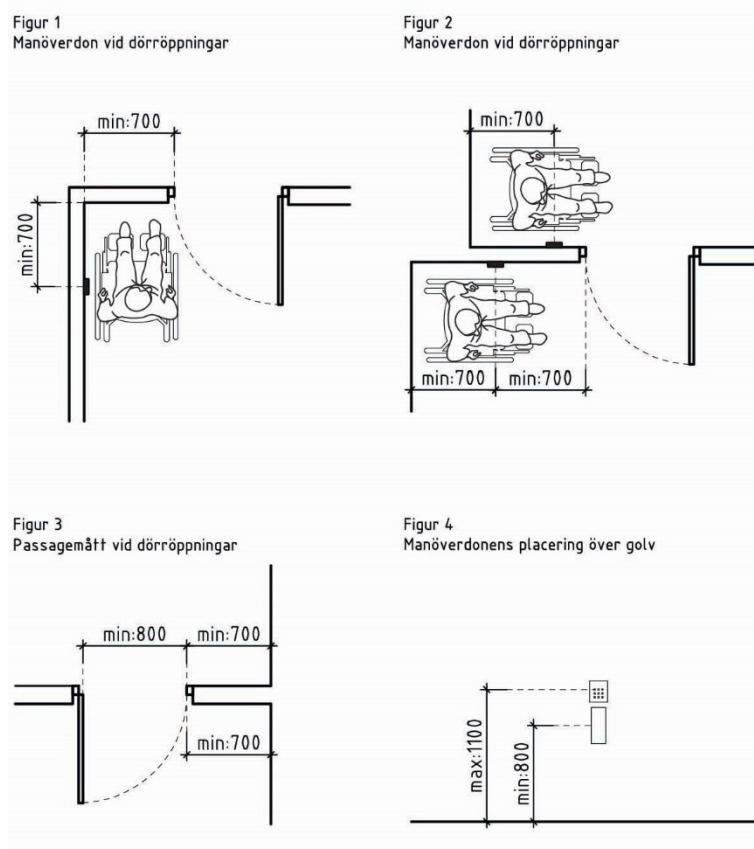
f.d. Allmänt råd, 3:143
BBR 29

Manöverdon för dörröppnare bör placeras med centrum 0,80 meter från golvet eller marken och minst 0,70 meter, men gärna 1,0 meter, från hörn eller dörrbladets framkant i ogynnsammaste läge. Manöverdon bör kunna hanteras även av personer med nedsatt styrka eller nedsatt grip- eller precisionsförmåga.

SFV rekommenderar att automatiska entrésystem utförs med kompletterande armbågskontakter för att säkerställa tillgänglighet vid tillfälliga tekniska problem.

Dörr- och portöppningar bör utformas utan nivåskillnader, om det inte behövs en tröskel av t.ex. fukt- eller klimatskäl. En eventuell tröskel bör vara så låg som möjligt och fasad.

f.d. Allmänt råd, 3:143
BBR 29

Illustrationer: Louise Husman, Nordisk Arkitektur

Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.

**3 kap. 2§
BFS 2024:12**

Exempel på viktiga målpunkter är entrédörrar, hissdörrar, samt i publika lokaler toalettdörrar och dörrar i och till utrymningsvägar och informationsställen. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. Ljushetskontrast minst 0.40 enligt NCS.

f.d. Allmänt
råd, 3:1423
BBR 29

Manöverdon ska vara lätta att upptäcka.

Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS mot den omgivande ytan ökar avsevärt möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.

f.d. Allmänt
råd, 3:1423
BBR 29

Stora glasytor i dörrar samt glasytor som kan förväxlas med dörrar eller öppningar ska vara tydligt markerade.

Markeringarna ska vara synliga för både sittande och stående personer.

**2 kap. 29§
BFS 2024:9**

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

De bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Läs mer om skyltning under 2.2.13 Skyltar

**3 kap. 4§
BFS 2024:12**
f.d. Allmänt
råd, 3:1425
BBR 29

På arbetsplatser ska det finnas dörrar och portar i enlighet med arbetstagarnas förutsättningar och verksamhetens krav.

**AFS 3 kap.
21 §**

2.2.5 Trappor

Trappor ska vara utformade så att personer kan förflytta sig säkert.

**2 kap. 5§
BFS 2024:9**

Det ska finnas ett plan, mellan en dörr och en nedåtgående trappa, ramp eller enstaka trappsteg, om det inte är obehövt. Planet ska vara tillräckligt stort med hänsyn till trappans utformning och risken att falla vid den avsedda användningen. I utrymningspassage ska avståndet mellan dörr och trappa vara minst 0,8 meter.

**2 kap. 7§
BFS 2024:9**

Trappor som är bredare än 2,5 meter bör delas i flera lopp med räcken eller ledstänger. Trapplanen bör ha minst samma bredd som trappan. I flerbostadshus bör trapplan vara minst 1,5 meter djupa. Inom enskilda bostadslägenheter bör trapplan vara minst 1,3 meter.

f.d. Allmänt
råd, 8:232
BBR 29

I en trappa ska varje trapplopps början och slut tydligt markeras. Krav på tydlig markering gäller även för trappsteg med avvikande höjd där ett sådant inte kan undvikas.

**2 kap. 8§
BFS 2024:9**

Kraven på markering gäller dock inte för en- och tvåbostadshus, i bostadslägenheter i flerbostadshus eller om det annars är obehövt med hänsyn till trappans användning.

Markeringarna ska vara kontrasterande mot omgivande ytor och utformade så att personer med nedsatt syn kan uppfatta nivåskillnaderna. De ska göras på ett konsekvent sätt inom byggnaden.

Kontrastmarkeringarna bör ha ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS.

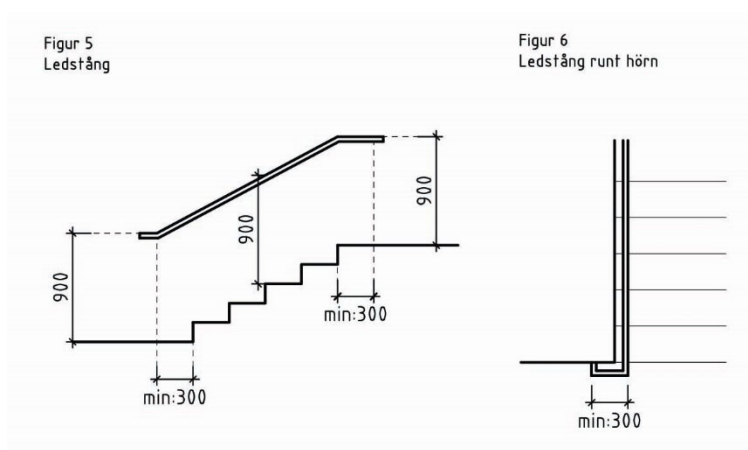
f.d. Allmänt
råd, 8:232
BBR 29

Trappor ska ha ledstänger på båda sidor som stöd för balansen. Det räcker dock med en ledstång på ena sidan om det, med hänsyn till trappans eller rampens användning eller utformning, är obehövt med ledstänger på båda sidor.

**2 kap. 12§
BFS 2024:9**

Ledstängerna ska vara placerade och utformade så att de är lätta att gripa om och löpa kontinuerligt längs med trappan, om det inte skulle motverka utrymmets avsedda användning. De ska vara utformade så att de ger stöd innan man påbörjar och när man avslutar förflyttningen i trappan. I publika lokaler och trapphus i flerbostadshus ska ledstängerna dessutom vara kontrasterande mot omgivande ytor.

**2 kap. 13§
BFS 2024:9**

Illustrationer: Louise Husman, Nordisk Arkitektur

För arbetsplatser gäller att antalet trappor och deras utformning ska anpassas efter antal användare och arbetets art. Trappor ska vara säkra att använda. De ska normalt ha ledstänger och vara utförda så att halkrisken minimeras.

**AFS 3 kap.
25 §**

För att en trappa ska vara säker att använda bör den ha ledstänger på en höjd av 0,9 meter, ha kontrastmarkeringar samt minsta stegdjup 0,25 meter och största steghöjd 0,18 meter

**AFS 3 kap.
25 §
Allmänt råd**

2.2.6 Ramper

Ramper ska vara utformade så att personer kan förflytta sig säkert.	2 kap. 5§ BFS 2024:9
Om nivåskillnaden är större än 1 meter ska det finnas en hiss.	2 kap. 2§ BFS 2024:12
SFV rekommenderar att ramper uppförs med maximal lutning 1:20. Läs mer under 1.1. <i>SFV:s rekommendationer.</i>	
Där ovanstående inte är möjligt ska de luta högst 1:12.	2 kap. 4§ BFS 2024:12
Vilplan ska vara utformat med hänsyn till användningen. Längden på vilplanet ska minst medge plats för en rullstol som manövreras av hjälpare.	2 kap. 4§ BFS 2024:12
En ramp bör ha minst 2 meter långa vilplan samt ha en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplanen. Den bör ha en fri bredd på minst 1,3 meter och vara fri från hinder.	f.d. Allmänt råd, 3:1422 BBR 29
Ramper ska ha skydd som motverkar avåkning.	2 kap. 10§ BFS 2024:9
Avåkningsskydden bör vara minst 40 mm höga.	f.d. Allmänt råd, 3:1422 BBR 29
Ramper ska vara lätta att upptäcka.	f.d. Allmänt råd, 3:1423 BBR 29
Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS mot den omgivande ytan ökar avsevärt möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.	
Ramper ska ha ledstänger på båda sidor som stöd för balansen. Det räcker dock med en ledstång på ena sidan om det, med hänsyn till rampens användning eller utformning, är obehövligt med ledstänger på båda sidor.	2 kap. 12§ BFS 2024:9
Ledstängerna ska vara placerade och utformade så att de är lätta att gripa om och löpa kontinuerligt längs med rampen, om det inte skulle motverka utrymmets avsedda användning. De ska vara utformade så att de ger stöd innan man påbörjar och när man avslutar förflyttningen i rampen.	2 kap. 13§ BFS 2024:9
I publika lokaler och trapphus i flerbostadshus ska ledstängerna dessutom vara kontrasterande mot omgivande ytor.	
För arbetsplatser gäller att en ramp som ska kunna användas självständigt av en arbetstagare som använder rullstol inte får ha brantare lutning än 1:12.	AFS 3 kap. 12 §
En ramp för en arbetstagare som använder rullstol bör inte luta brantare än 1:20. Höjdskillnaden mellan vilplan bör vara högst 0,5 meter.	AFS 3 kap. 12 § Allmänt råd

2.2.7 Hissar

En hiss, som är till för att uppfylla kravet på att byggnader ska vara tillgängliga och användbara, ska minst rymma en person som använder rullstol och en hjälpare. Den ska vara projekterad utförd så att den kan användas av personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga.	2 kap. 5§ / 3 kap. 5§ BFS 2024:12
SFV rekommenderar att tillgängliga hissar uppnår invändiga korgmått på minst 1,2*1,5 meter. Läs mer under 1.1. <i>SFV:s rekommendationer.</i>	
Där måtten ovan inte är möjliga ska hissen ha ett fritt utrymme med en kortsida på minst 1 100 mm.	2 kap. 5§ BFS 2024:12
Dörrar och anordningar ska vara placerade och utformade så att risken för att någon sammanstötter eller faller begränsas. Läs mer om dörrar under 2.2.3 <i>Dörrar</i>	2 kap. 27§ BFS 2024:9
Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.	3 kap. 2§ BFS 2024:12
Exempel på viktiga målpunkter är hissdörrar. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS mot den omgivande ytan ökar avsevärt möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.	f.d. Allmänt råd, 3:1423 BBR 29

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

Orienterande skyltar bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Textstorleken bör väljas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief samt i vissa fall med punktskrift och talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända bildsymboler. Läs mer om skyltning under 2.2.13 *Skyltar*

3 kap. 4§
BFS 2024:12

f.d. Allmänt
råd, 3:1425
BBR 29

För mer information om hissar, se *SFV Projekteringsanvisningar - Transportsystem (Hissar mm.)*

SFV rekommenderar att nivåskillnader upp till en meter företrädesvis överbryggas med ramper framför lösning med hiss eller annan lyftanordning vid ombyggnad. Läs mer under 1.1. *SFV:s rekommendationer.*

2.2.8 Toaletter

Om det finns toaletterum för allmänheten i en publik lokal, ska minst ett vara tillgängligt och användbart. Plats ska finnas för att vända med en rullstol, och för förflyttning i sidled mellan en toalettstol och en rullstol på båda sidor.

2 kap. 7§
BFS 2024:12

Ett tillgängligt och användbart toaletterum för allmänheten i en publik lokal ska ha fast inredning och utrustning som är projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda rummet.

3 kap. 7§
BFS 2024:12

Den tillgängliga och användbara toaletten bör ha minsta måtten 2,2 x 2,2 meter, lämpligt utformad och placerad inredning och utrustning, kontrastmarkeringar och säkerhetslarm.

f.d. Allmänt
råd, 3:1453
BBR 29

Figur 7
Placering av wc-stol och tvättställ

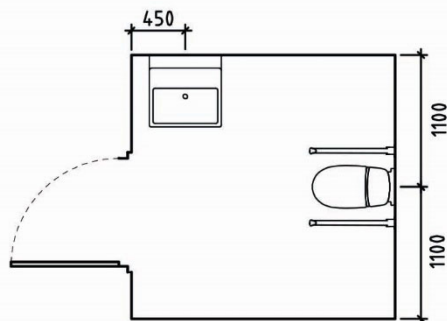

Illustration: Louise Husman, Nordisk Arkitektur

Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.

3 kap. 2§
BFS 2024:12

Exempel på viktiga målpunkter i publika lokaler är toalettdörrar. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS mot den omgivande ytan ökar avsevärt möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.

f.d. Allmänt
råd 3:1423
BBR 29

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

3 kap. 4§
BFS 2024:12

Orienterande skyltar bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Textstorleken bör väljas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief samt i vissa fall med punktskrift och talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända bildsymboler. Läs mer om krav på skyltning under 2.2.13 *Skyltar*

f.d. Allmänt
råd, 3:1425
BBR 29

SFV rekommenderar att RWC utrustas med:

- Extra hög WC-stol, ök ring: 0,48 meter. Avstånd 0,7 meter mellan

- sittringens framkant och bakomvarande vägg.
- **Armstöd till WC**, utförs uppfällbara. Ök 0,8 meter, cc 0,6 meter. Toalettpappershållare monteras på båda armstöden.
- **Avfallsbehållare med lock**
- **Tvättställ**, ök 0,8 meter. Avstånd på 0,6 meter mellan tvättställets framkant och bakomvarande vägg. Blandaren nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant. Rör och vattenlås placeras så att de utgör så litet hinder som möjligt för den som sitter vid tvättstället.
- **Tvål**, nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant.
- **Pappershandduks hållare**
- **Papperskorg**
- **Spegel**, för både sittande och stående.
- **Klädkrokar**, för både sittande och stående.
- **Larm**, anropsknappar monteras på vägg vid WC-stol på höjd 0,55 meter, på WC-stolens armstöd samt på vägg vid dörr på höjd 0,2 resp. 0,7 meter.
- **Draghandtag på dörr**, längd 0,6 meter. Lämplig höjd 0,8 meter.
- **Dörrbeslag**, för användning med en handrörelse utan nypgrepp.

Läs mer under 1.1. SFV:s rekommendationer.

För arbetsplatser som ska vara tillgängliga gäller att minst en toalett på varje våningsplan ska vara tillgänglig.	AFS 3 kap. 4 §
En tillgänglig toalett bör vara minst 2,2*2,2 meter, ha larm, kontrastmarkeringar samt inredning och utrustning som är lämpligt utformad och placerad.	AFS 3 kap. 58 §

2.2.9 Lokaler

En byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.	8 kap 1§ PBL
Undantag kan göras för en arbetslokal om kravet är obefogat med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalen är avsedd för.	8 kap 6§ PBL
En samlingslokal i en publik lokal får utformas och dimensioneras utan att alla publikplatser är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga.	2 kap. 6§ BFS 2024:12
Fasta platser för personer som använder rullstol bör integreras med övriga platser och ge samma möjlighet att se och höra som andra åskådare har.	f.d. Allmänt råd, 3:1452 BBR 29
I en publik lokal, där ljudmiljön är väsentlig för att personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna ta del av betydelsefull information, ska ljudmiljön vara projekterad och utförd för god hörbarhet, god taluppfattbarhet och god orienterbarhet.	3 kap. 6§ BFS 2024:12
I samlingsssalar och receptioner ska system för ljudöverföring till hörhjälpmedel finnas så att tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt hörsel kan uppnås.	
Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden.	3 kap. 2§ BFS 2024:12
Exempel på viktiga målpunkter i publika lokaler är receptionsdiskar, toalettdörrar, dörrar i och till utrymningsvägar och informationsställen.	f.d. Allmänt råd 3:1423 BBR 29
I publika lokaler bör det finnas logiska ledstråk som leder mellan utvalda målpunkter. Ledytor i golvet kan ordnas med avvikande material och med ljushetskontrast.	
Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. Ljushetskontrast minst 0.40 enligt NCS.	
Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.	3 kap. 4§ BFS 2024:12
Orienterande skyltar bör ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående personer. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem. Textstorleken bör väljas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör kompletteras med bokstäver i upphöjd relief samt i vissa fall med punktskrift och talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända bildsymboler. Läs mer om krav på skyltning under 2.2.13 Skyltar	f.d. Allmänt råd, 3:1425 BBR 29
Belysningen ska vara projekterad och utförd så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan orientera sig. Läs mer om krav på belysning under 2.2.12 Belysning	3 kap. 2§ BFS 2024:12

2.2.10 Bostäder

I enskilda bostäder är rullstol med planmått 0,7*1,2 meter med vänddiameter 1,3 meter dimensionerande. Öppningsmättet för passage ska vara minst 0,76 meter. För övriga utrymmen som ska vara tillgängliga är rullstol med planmått 0,7*1,3 meter med vänddiameter 1,5 meter dimensionerande. Öppningsmättet för passage ska vara minst 0,8 meter.	1 kap. 6§ BFS 2024:12
I en bostad som har flera plan ska minst entréplanet vara tillgängligt och användbart. Om enbart entréplanet är tillgängligt och användbart ska det på entréplanet finnas tillgång till samtliga bostadsfunktioner. Om de fullvärdiga bostadsfunktionerna finns på andra plan får bostadsfunktionerna på entréplanet ha begränsad dimensionering.	2 kap. 12§ BFS 2024:12
I utrymmet för matlagning i en bostad ska det finnas plats för fast inredning och utrustning som ska vara projekterad och utförd så att funktionen kan göras tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga.	2 kap. 8§ / 3 kap. 8§ BFS 2024:12
Minst ett rum för personhygien i en bostad ska vara tillgängligt och användbart för en person med nedsatt rörelseförmåga. Det ska finnas fast inredning och utrustning som ska vara projekterad och utförd så att funktionen kan göras tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga.	2 kap. 9§ / 3 kap. 9§ BFS 2024:12
I en bostad ska det gå att ordna fritt utrymme för hjälp, längs båda långsidorna samt vid fotändan av minst en säng i minst ett utrymme för sömn och vila	2 kap. 10§ BFS 2024:12
Dimensionerande mått som är lämpliga med hänsyn till tillgängligheten och användbarheten i rum finns i SS 91 42 21 (normalnivån).	f.d. Allmänt råd, 3:146 BBR 29
För en takterrass i en bostad räcker det att det går att ordna en tillgänglig och användbar ramp, om terrassen kompletteras en tillgänglig och användbar samt väl placerad balkong eller uteplats.	2 kap. 11§ BFS 2024:12

2.2.11 Fritidshus

Fritidshus med max två bostadsenheter är undantagna regler för tillgänglighet och användbarhet.	8 kap. 6 § PBL
---	---------------------------

2.2.12 Frångänglighet

Ett byggnadsverk ska vara projekterat och utfört på ett sätt att personer som befinner sig i byggnadsverket vid brand kan lämna det eller räddas på annat sätt.	3 kap. 8 § PBF
Personer med nedsatt orienteringsförmåga ska kunna hitta fram till målpunkter i byggnaden. Exempel på viktiga målpunkter i publika lokaler är dörrar i och till utrymningsvägar. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. Ljushetskontrast minst 0.40 enligt NCS.	3 kap. 2§ BFS 2024:12
För mer information om frångänglighet, se <i>SFV Projekteringsanvisningar – Brandskydd</i> .	f.d. Allmänt råd, 3:1423 BBR 29

2.2.13 Belysning

I kommunikationsutrymmen ska belysningen vara så stark och jämn att personer kan röra sig säkert i byggnaden. Belysningen eller dagsljuset får inte vara så bländande att det kan äventyra säkerheten.	2 kap. 1§ BFS 2024:9
--	---------------------------------

Golv i kommunikationsutrymmen bör vara tillräckligt och jämnt belysta. Ljuskällan bör vara avskärmd och kontrasten i ljushet mellan angränsande utrymmen och mellan ute och inne bör inte vara för stor.

f.d. Allmänt
råd, 3:1424
BBR 29

För mer information om belysning, läs *SFV Projekteringsanvisningar – El- och telesystem*.

2.2.14 Skyltar

Om det finns orienterande skyltar ska de vara tillgängliga och användbara.

3 kap. 4§
BFS 2024:12

Orienterande skyltar bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd så att de kan läsas/höras såväl av personer som använder rullstol som av stående personer med nedsatt syn. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill dem.

f.d. Allmänt
råd, 3:1425
BBR 29

Textstorleken bör väljas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upphov till reflexer. Skyltar bör vara kompletterade med bokstäver i upphöjd relief samt i vissa fall med punktskrift och talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända bildsymboler.

Elektronisk skyltning bör vara utformad så att personer med nedsatt orienteringsförmåga kan uppfatta och förstå den.

2.3 Andra anläggningar än byggnader

2.3.1 Allmänt

Dimensionerande rullstol är större utomhusrullstol med vänddiameter 2,0 meter. **ALM2 5 §**

Platser och områden för andra anläggningar än byggnader ska utformas så att de blir användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, även lekplatser. Där toalett för allmänheten finns ska minst en RWC finnas. **ALM2 6 §**

SFV rekommenderar att en RWC uppförs vid de anläggningar som utgör besöksmål oavsett om andra toaletter finns. RWC dimensioneras så att det är möjligt att vända med en större utomhusrullstol med vänddiameter 2,0 meter. I övrigt utrustas utrymmet likt RWC:er i byggnader. Fritt mått genom dörr på 0,9 meter. Läs mer under 1.1. SFV:s rekommendationer.

2.3.2 Särskilda parkeringsplatser

SFV rekommenderar att en angöringsplats för hämtning och lämning med färdtjänst anordnas i närheten av de anläggningar som utgör publika besöksmål. I anslutning till angöringsplatsen ordnas en väderskyddad sittplats samt yta för rullstol. Läs mer under 1.1. SFV:s rekommendationer.

Parkeringsplatser för rörelsehindrade med särskilt tillstånd ska utformas så att de blir användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. minst en plats utformas så att den medger att rullstolen, med ramp eller lift, tas in från sidan av ett fordon. Markbeläggningen ska vara fast, jämn och halkfri. **ALM2 16 §**

De bör anordnas vid viktiga målpunkter, som t.ex. parker, fritidsområden, campingplatser och friluftsbad. Lutningen i längs- eller sidled bör inte vara större än vad som krävs för vattenavrinningen och bör inte överstiga 1:50. Breddmättet på en parkeringsplats som ska medge att rullstolen tas in från sidan bör vara 5,0 m. Breddmättet kan minskas om gångytan bredvid kan tas i anspråk eller om parkeringsplatser för rörelsehindrade finns bredvid varandra. **ALM2 16 § Allmänt råd**

Nödvändiga informationsskyltar ska finnas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda platsen. Läs mer under 2.3.8 *Skyltar*. **ALM2 13 §**

2.3.3 Gångytor

Gångytor ska vara tillgängliga. De ska vara jämna, fasta och halkfria. Över öppna ytor ska ledstråk finnas. **ALM2 7 §**

Gångytor bör utformas utan nivåskillnader och vara så horisontella som möjligt eftersom en längs- och sidlutning på mer än 1:50 kan vara svårt för personer med nedsatt rörelseförmåga. Gångytor bör vara 2,0 meter breda eller minst 1,80 meter och ha vändzoner. Passagemått mellan tillfälliga hinder bör vara minst 0,9 meter. Där olika gångytor finns parallellt bör den tillgängliga gångytan vara minst 0,90 meter bred och förses med vändzoner. Gångytor bör särskiljas från möbleringszoner med exempelvis avvikande markbeläggning. **ALM2 7 § Allmänt råd**

Passager mellan olika gångytor ska utformas och markeras så att de inte medför hinder. På dessa platser ska delar av nivåskillnaderna utjämnas med ramp så att personer med nedsatt rörelseförmåga kan ta sig fram. **ALM2 8 §**

Utjämnning bör inte ha större lutning än 1:12. Bredden bör vara 90–100 cm. **ALM2 8 § Allmänt råd**

Gångytor ska vara lätta att upptäcka. **ALM2 11 §**

De bör vara utformade så att de tydligt framträder mot omgivningen. Kontrast mot omgivningen kan exempelvis åstadkommas genom att material med avvikande struktur och ljushet 0,4 enligt NCS fälls in i markbeläggningen. **ALM2 11 § Allmänt råd**

Belysningen på gångytor ska utformas och ha sådan ljusstyrka att ytan kan användas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. **ALM2 14 §**

Den bör vara jämn, fast och ej bländande. **ALM2 14 § Allmänt råd**

Sittplatser som kan användas av personer med nedsatt rörelseförmåga ska finnas i anslutning till gångtor.	ALM2 15 §
De bör ha ryggstöd och armstöd, ha sitthöjd 0,45–0,50 meter och armstödshöjd 0,70 meter. Armstöden bör nå förbi sittytans framkant. Vid sidan om sittplatsen bör det finnas plats för en rullstol.	ALM2 15 § Allmänt råd
Nödvändiga informationsskyltar ska finnas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda platsen eller området. Läs mer under 2.3.8 Skyltar.	ALM2 13 §

2.3.4 Trappor

Trappor ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan förflytta sig säkert. De ska kompletteras med en ramp eller en alternativ väg som personer med nedsatt rörelseförmåga kan använda.	ALM2 9 §
Trappans lutning i gånglinjen bör inte ändras inom samma trapplopp. Enstaka trappsteg med avvikande höjd bör inte förekomma. Trappstegets djup i en trappa bör vara minst 0,30 meter, mått i gånglinjen. För att snubbelrisken ska minimeras bör en trappa ha fler än två steg.	ALM2 9 § Allmänt råd
Trappor ska vara lätta att upptäcka. De ska förse med kontrastmarkeringar så att synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter kan uppfatta nivåskillnaden.	ALM2 11 §
En trappas nedersta plansteg och motsvarande del av framkanten på trappavsatsen vid översta sättsteget i varje trapplopp bör ha en ljushetskontrast på minst 0,40 enligt NCS.	ALM2 11 § Allmänt råd
Trappor ska på båda sidorna ha ledstänger som är möjliga att greppa om.	ALM2 9 §
De bör ha en höjd på 0,9 meter, passera trappans början och slut med minst 0,3 meter, ha kontrasterande ljushet samt utformas ergonomiskt.	ALM2 9 § Allmänt råd
Sittplatser bör finnas i anslutning till trappor. De bör ha ryggstöd och armstöd, ha sitthöjd 0,45–0,50 meter och armstödshöjd 0,70 meter. Armstöden bör nå förbi sittytans framkant. Vid sidan om sittplatsen bör det finnas plats för en rullstol.	ALM2 15 § Allmänt råd

2.3.5 Ramper

Ramper ska utformas så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan förflytta sig säkert.	ALM2 9 §
En ramp bör luta högst 1:20, ha en fri bredd på 1,5 meter samt ha 40 mm höga avakningsskydd. Det bör vara en höjdskillnad mellan vilplanen på högst 0,5 meter. Vilplanen bör vara minst 2 meter långa. Det kan vara svårt att använda fler än två ramper efter varandra.	ALM2 9 § Allmänt råd
Ramper ska vara lätta att upptäcka.	ALM2 11 §
De bör vara utformade så att de tydligt framträder mot omgivningen. Kontrast mot omgivningen kan exempelvis åstadkommas genom att material med avvikande struktur och ljushet fälls in i markbeläggningen.	ALM2 11 § Allmänt råd
Ramper ska på båda sidorna ha ledstänger som är möjliga att greppa om.	ALM2 9 §
De bör ha en höjd på 0,9 meter och 0,7 meter, passera rampens början och slut med minst 0,3 meter, ha kontrasterande ljushet samt utformas ergonomiskt.	ALM2 9 § - Allmänt råd

2.3.6 Hissar

Vid nivåskillnad högre än ett våningsplan ska den överbryggas med hiss och trappa om det inte är möjligt att göra överbryggningen med ramp och trappa. En hiss eller annan lyftanordning ska rymma en person i dimensionerande rullstol med en medhjälpare och ska i övrigt vara utformad så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga självständigt kan använda den.	ALM2 10 §
Hiss med invändigt korgmått 2,0*1,4 meter uppfyller ovanstående krav. För mer information läs vidare i standarder och regelverk listade i ALM 10§.	ALM2 10 § Allmänt råd

Viktiga målpunkter ska vara lätta att upptäcka. Hissdörrar och andra viktiga målpunkter bör vara utformade så att de tydligt framträder mot omgivningen så att personer med nedsatt orienteringsförmåga lätt kan hitta fram till dem.	ALM2 11 § ALM2 11 § Allmänt råd
Det ska finnas informationsskyltar så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda platsen eller området. Läs mer under 2.3.8 Skyltar.	ALM2 13 §
För mer information om hissar, läs <i>SFV Projekteringsanvisningar – Transportsystem (Hissar mm.)</i>	

2.3.7 Belysning

Belysningen på gångytor och vid viktiga målpunkter ska vara så utformad och ha sådan ljusstyrka att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga kan använda dessa.	ALM2 14 §
Exempel på viktiga målpunkter är entréer och busshållplatser. Belysningen bör vara jämn och anordnad så att även synsvaga, personer med andra orienteringssvårigheter och personer med nedsatt rörelseförmåga kan uppfatta hur underlaget ser ut, och så att hörselskadade eller döva kan uppfatta teckenspråk och läsa på läppar. Fast belysning bör inte vara bländande. Exempelvis är det viktigt att ljuskällan är avskärmd.	ALM2 14 § Allmänt råd
För mer information om belysning, läs <i>SFV Projekteringsanvisningar – El- och telesystem</i> .	

2.3.8 Skyltar

Det ska finnas informationsskyltar så att personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga lättare kan använda platsen eller området.	ALM2 13 §
De bör vara lättbegripliga och lättlästa, ha ljushetskontrast och vara placerade på lämplig höjd för både sittande och stående med nedsatt syn, även i mörker. De bör placeras där man förväntar sig att de ska finnas och så att man kan komma tätt intill. Textstorleken bör utformas efter läsavståndet och ytan bör inte ge upp hov till reflexer. Skyltar bör vara kompletterade med bokstäver i upphöjd relief och/eller punktskrift samt i vissa fall med talad information och tydliga, lättförståeliga och välkända symboler.	ALM2 13 § Allmänt råd

2.3.9 Särskilda sittplatser

Sittplatser som kan användas av personer med nedsatt rörelseförmåga ska finnas i anslutning till gångytor och vid viktiga målpunkter.	ALM2 15 §
Sittplatser bör exempelvis finnas, på torg, vid trappor och med jämna mellanrum längs gångvägar och i parker. En sittplats bör ha ryggstöd och armstöd, ha sitthöjden 0,45–0,50 meter och armstödshöjden 0,70 meter och ha armstöd med framkant som går att greppa om. Armstöden bör nå förbi sittytans framkant. Vid sidan om sittplatsen bör det finnas plats för en rullstol. Sittplatser bör placeras vid sidan av gångytan.	ALM2 15 § Allmänt råd

3. Exempel

Nedan följer goda exempel på åtgärder som utförts i SFV:s fastighetsbestånd. Fler fina exempel finns på SFV:s hemsida och Instagram där nya projekt löpande läggs upp.

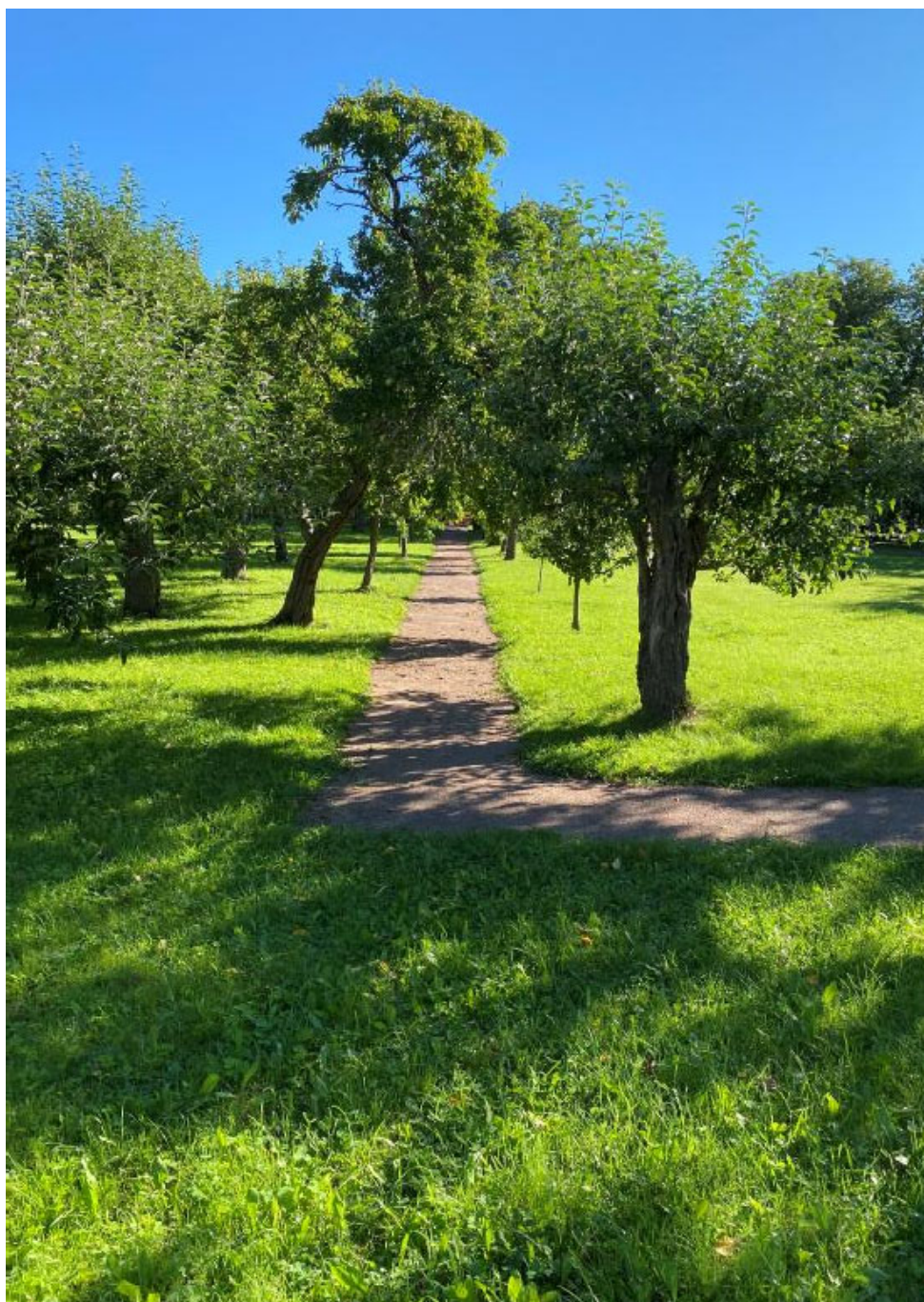
Utanför Nationalmuseum i Stockholm har en ny gångväg anlagts med bågsett smågatsten, hållar i granit och nya sittbänkar.

Foto: Helena Thomann, SFV.

Längs Bohus fästning följer en ny gångväg med hårdgjord grusyta. Gångvägen avslutas med en kontrasterande ramp med räcken.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

I Vadstena klosterträdgård har gångvägarna tillgänglighetsanpassats då det tidigare slitlagret av ärtsten tagits bort och ersatts av packat stenmjöl. Gräskanterna formar ett naturligt ledstråk.

Foto: Anders Glassel, SFV.

På Kalmar slott har nya breda kalkstenar lagts i den tidigare svårframkomliga gångvägen till huvudentrén.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

Till Östasiatiska museet på Skeppsholmen har en ny trappa och ramp i granit byggts invid huvudentrén. Rampen saknar avkänningsskydd och kontrastmarkeringar.

Foto: Louise Husman, Nordisk Arkitektur.

Invid den gamla trappan till Sjöhistoriska museets huvudentré i Stockholm slingrar sig en ny ramp i stål.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

En ny hissentré har passats in i en tidigare igenmurad öppning intill entrén till Slottskyrkan på Kalmar slott.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

På Kalmar slott har en ny, reversibel trappa byggts ovanpå en gammal trappa. Den nya trappan är lätt att gå i och den gamla skonar från ytterligare slitage.

Foto: Maria Reuterskiöld, SFV.

I Södra Bankohuset kontrastmarkerar handmålade meanderslingor i linoljefärg byggnadens trapplopp.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

I Universitetshuset i Uppsala har en befintlig ledstång förlängts.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

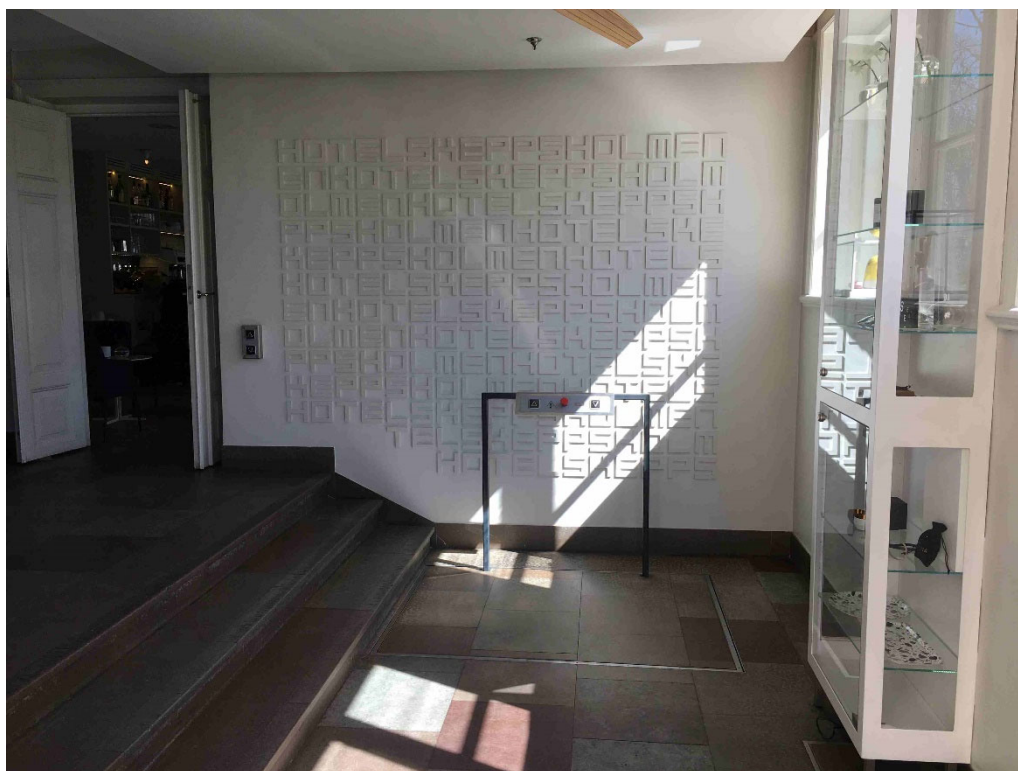
I Kasern II på Skeppsholmen i Stockholm har återgången till en äldre färgsättning på väggar och snickerier förbättrat orienterbarheten i byggnadens korridorer.

Foto: Tove Freij, AEOW Arkitekter.

I Uppsala universitetshus aula har, av utrymmesskäl, scengolv och åskådarläktare tillgängliggjorts för personer i rullstol med en ny plattformshiss.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

I entrén till receptionen på Hotell Skeppsholmen i Stockholm har en plattformshiss installerats för att överbrygga en lägre nivåskillnad där utrymme för ramp saknats. Kontrastmarkering av plattformens kanter saknas på bilden.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

För en värdig entré till Gröna Salen och Slottskyrkan på Kalmar slott har en hiss installerats bredvid entrétrappan.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

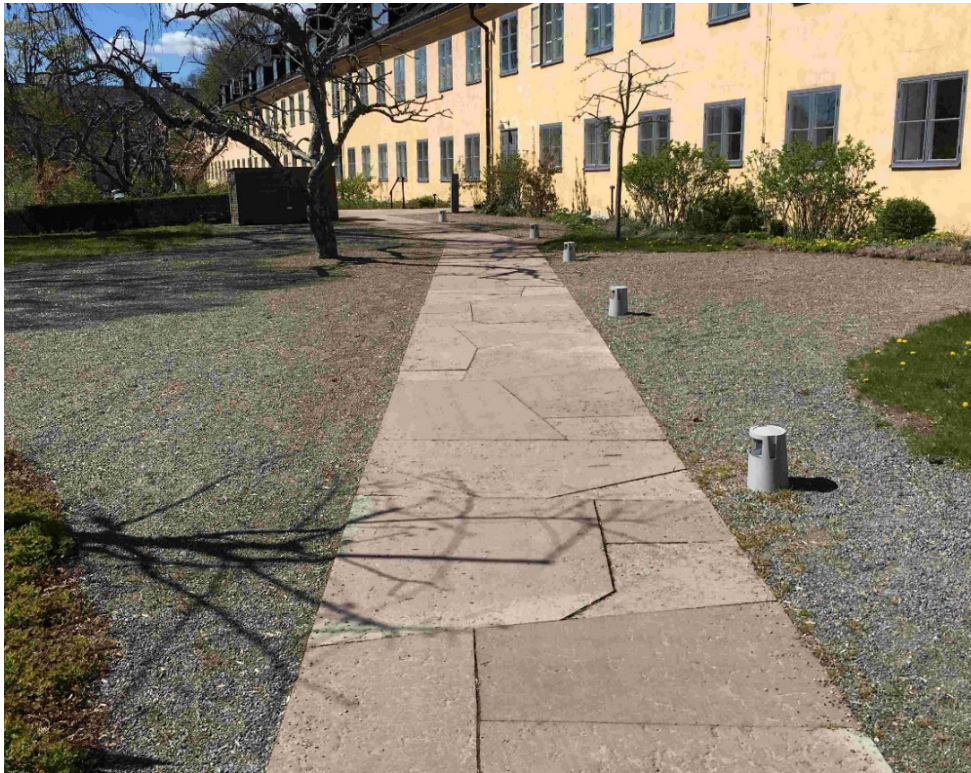
I Universitetshuset i Uppsala har en stor hissymbol placerats på branddörren invid en nybyggd hiss så att den lätt kan upptäckas.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

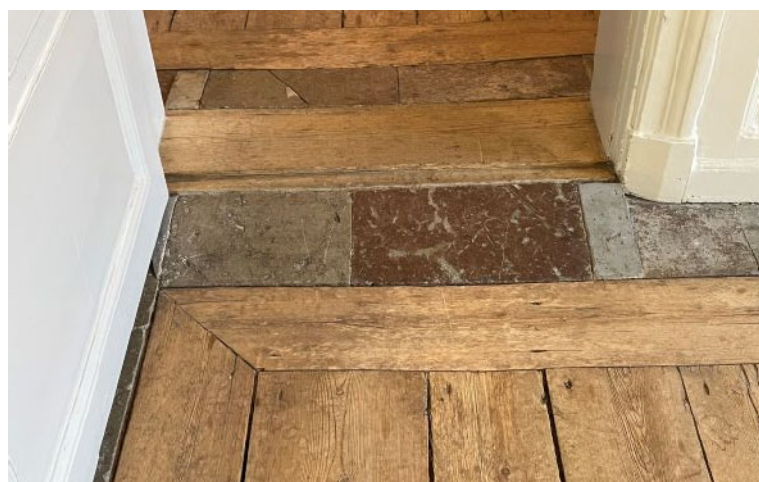
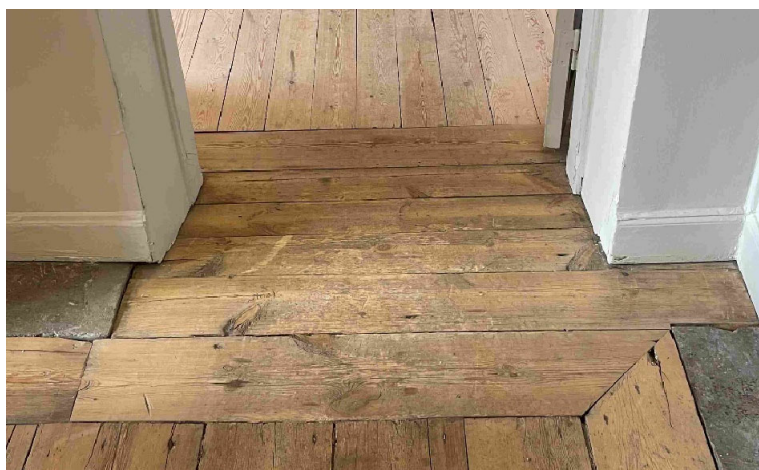
I universitetshuset i Uppsala har man bland annat jobbat med akustikputs i tak och konstnärlig utsmyckning i textil på vägg för att förbättra akustiken i hörsalarna.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

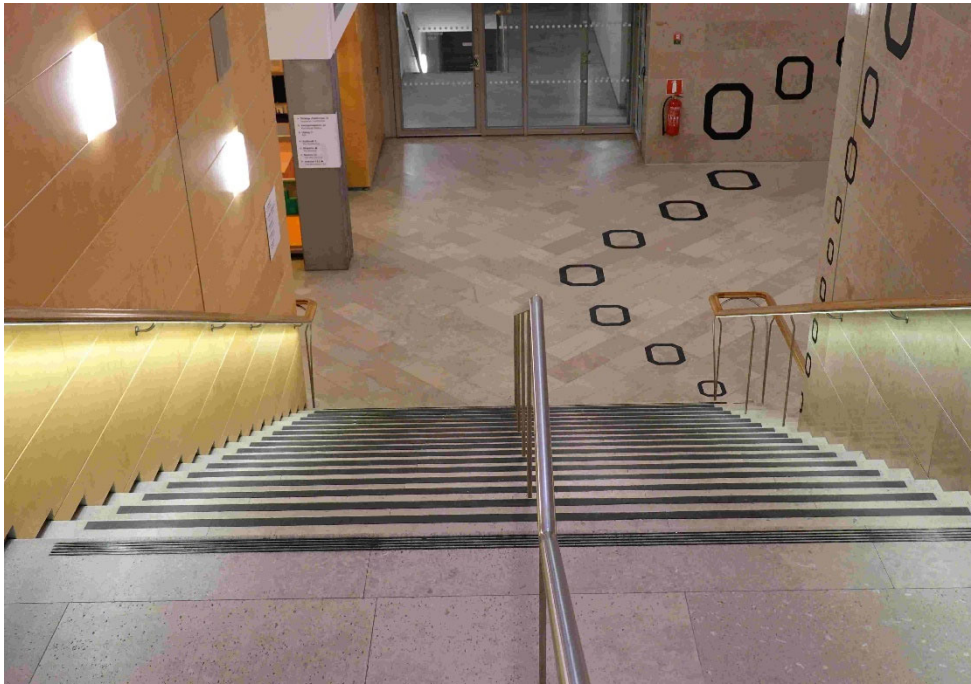
Intill ett förbättrat gångstråk vid Hotell Skeppsholmen i Stockholm har man tillfört ny belysning för att säkerställa framkomlighet i mörker.

Foto: Karin Svenonius, SFV

I Södra Bankohuset i Gamla stan i Stockholm har de befintliga trösklarna anpassats på olika sätt. Överst är den tidigare tröskeln helt borttagen. I mitten har kilar av trä med greppbar yta monterats invid den befintliga tröskeln i sten. Nederst har golvens stenfriser vinklats upp mot tröskeln i trä.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

På Moderna Museet i Stockholm reduceras fallrisken i stora trappan med infälld belysning under trappans ledstänger.

Foto: Louise Husman, Nordisk Arkitektur.

På Nationalmuseum i Stockholm har de äldre handledarna till trapporna i huvudhallen kompletterats med nya, reversibla ledstänger på lämplig höjd.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

För att tillgängliggöra det översta planet av Bohus fästning i Kungälv har en hiss installerats i en konstruktion av liggtimmer.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

I Vadstena klostermuseum har en nivåskillnad överbryggats med en stilig ramp i ek. För att anses komplett behövs en inre ledstång, kontrastmarkeringar och avåkningsskydd.

Foto: Maria Reuterskiöld, SFV.

Före:

Efter:

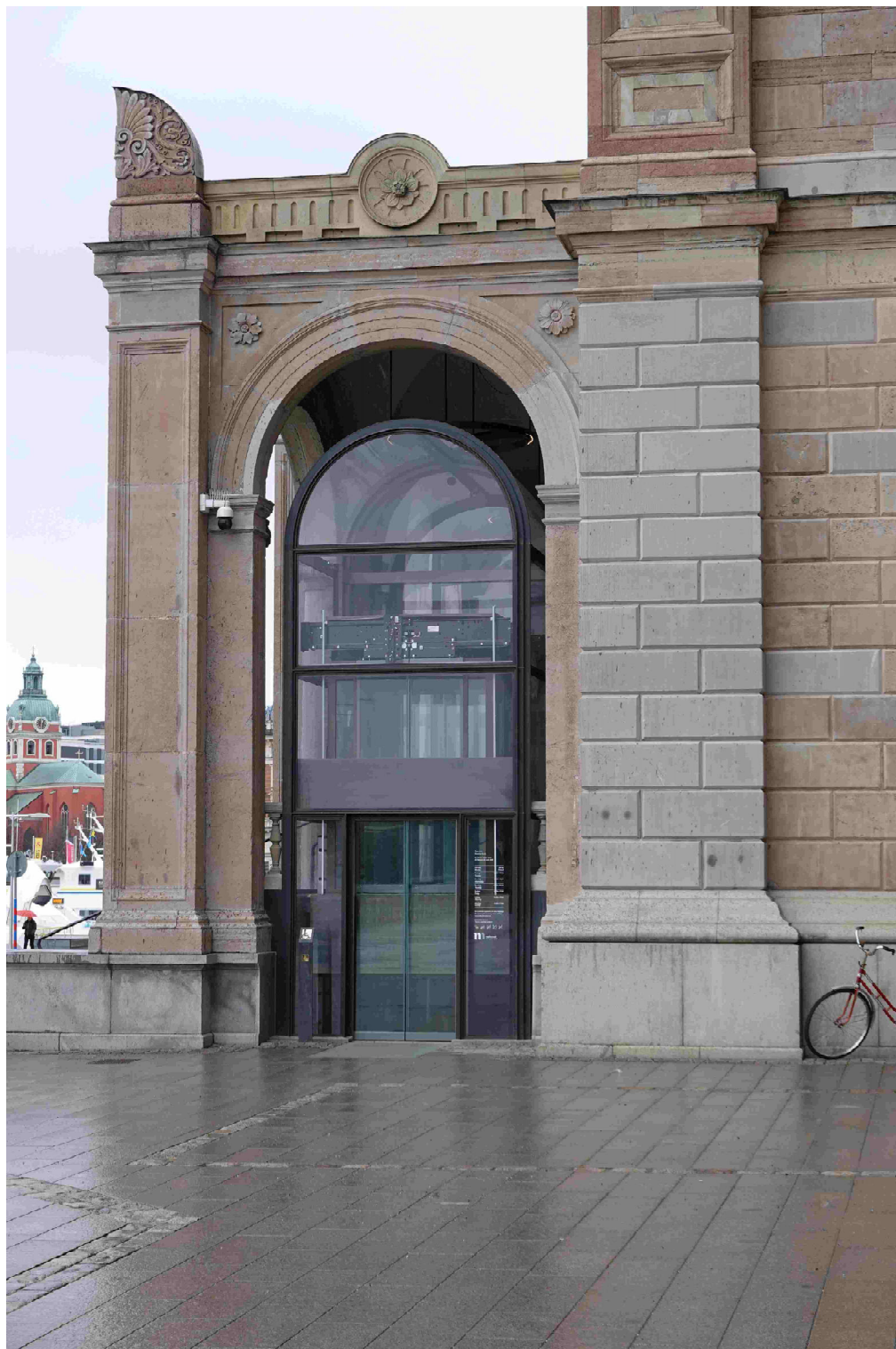
Till Tornbladsinstitutet har entrédörren byggts om. Den ursprungliga pardörren med smalt passagemått i ett dörrblad har ersatts av en ny bredare dörr som utrustats med automatik. Vidare har stenen i trappan återanvänts och marken höjts för att komma i nivå med entrén.

Foto: Stefan Larsson, SFV

Utanför personalentrén till Nationalmuseum på Blasieholmen finns kodlås, porttelefon och armbågskontakt för dörrautomatik samlat för enkel hantering vid passage.

Foto: Karin Svenonius, SFV.

En fristående hiss har installerats vid Nationalmuseums huvudentré på Blasieholmen i Stockholm för att medge likvärdig entré för museets alla besökare.

Foto: Louise Husman, Nordisk Arkitektur.

4. Litteratur

4.1 Lagar, regler och föreskrifter

I kapitel 2. Samlade anvisningar refereras till följande regelverk:

- PBL (Plan- och bygglagen) SFS2010:900 t.o.m. SFS2025:71
- PBF (Plan- och byggförordningen) SFS2011:338 t.o.m. SFS2025:63
- BBR (Boverkets byggregler)
BFS 2024:9 Boverkets föreskrifter om säkerhet vid användning av byggnader.
BFS 2024:12 Boverkets föreskrifter om byggnaders tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.
BFS 2024:13 Boverkets föreskrifter om krav på tomter mm.
- ALM2 (Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet på allmänna platser och vid andra anläggningar än byggnader) BFS2011:5
- AFS (Arbetsmiljöverkets föreskrift om arbetsplatsens utformning) AFS2023:12

I bilaga 5.1 Checklista för förvaltning refereras till följande regelverk:

- HIN2 (Boverkets föreskrifter och allmänna råd angående enkelt avhjälpna hinder till och i befintliga lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser) BFS2011:13 t.o.m. BFS2013:9

4.2 Vägledande litteratur

- Handboken *Bygg ikapp* innehåller fördjupad kunskap om vad som behövs för att göra byggda miljöer tillgängliga och användbara. Den ges ut av Svensk Byggtjänst och är ett referensverk som bland annat Boverket hänvisar till.

Referens: Elisabet Svensson. *Bygg ikapp*. Svensk Byggtjänst 2020.

4.3 Mer om tillgänglighet i kulturhistoriska byggnader och miljöer

I publikationen *Tillgängliga kulturhistoriska byggnader och miljöer* finns tips och råd om hur statliga byggherrar och myndigheter kan arbeta med fysisk tillgänglighet. Den visar på tillgänglighet för alla genom värdigt utformade fysiska lösningar i kulturhistoriska byggnader och miljöer och har tagits fram år 2018 av Samverkansforum för statliga byggherrar och förvaltare där SFV är delaktigt.

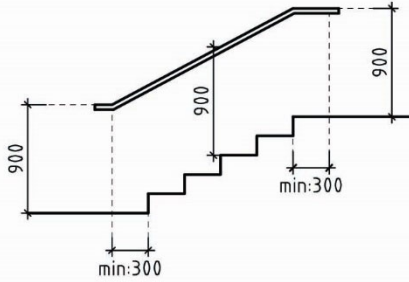
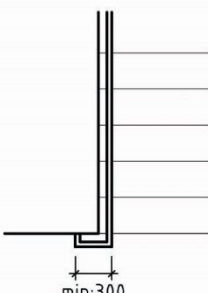
Publikationen finns att läsa på issuu:

https://issuu.com/kulturvarden/docs/tillgangliga_kulthistoriska_byggnad

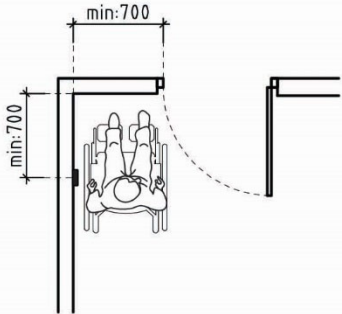
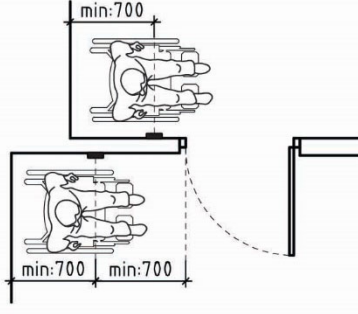
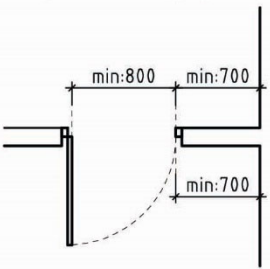
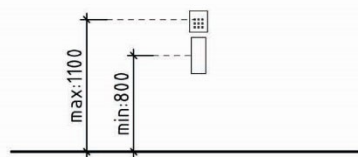
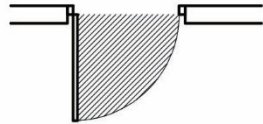
5. Bilagor

5.1 Checklista för förvaltning

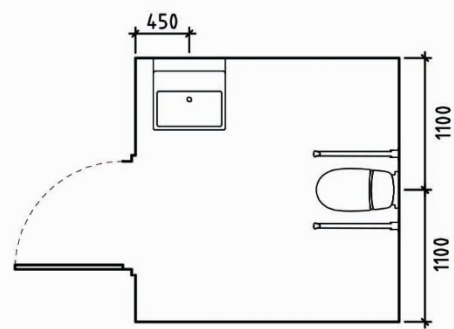
Kontroll ska utföras av lokaler dit allmänheten har tillträde. Därtill rekommenderar SFV att även arbetslokaler kontrolleras. Hinder som påträffas ska avhjälpas, så snart det inte är orimligt med hänsyn till de praktiska och ekonomiska förutsättningarna. De ekonomiska konsekvenserna får inte bli orimligt betungande för fastighetsägaren, lokalhållaren eller näringsidkaren.

Att kontrollera		Status
1. Nivåskillnader		
1.1	Är golv/markbeläggningar jämna?	
	Har dörmattor eller skrapgaller som medför snubbelrisk tagits bort?	
1.2	Är mindre nivåskillnader överbyggade med ramp och trappa?	
2. Varningsmarkeringar		
2.1	Finns kontrastmarkeringar motsvarande 0,4 enheter enl. NCS på stora glasytor som kan förväxlas med öppningar?	
	Är markeringarna placerade i ögonhöjd för sittande och stående personer?	
2.2	Är utskjutande byggnadsdelar under 2,0 meter över golv kontrastmarkerade motsvarande 0,4 enheter enl. NCS?	
3. Trappor och ramper		
3.1	Finns ledstänger på bägge sidor om trappor/ramper?	
	Löper ledstängerna oavbrutet och passerar översta och nedersta stegframkanten respektive rampens början och slut med minst 30 cm? Se figur 5 och 6. Figur 5 Ledstång Figur 6 Ledstång runt hörn Illustrationer: Louise Husman, Nordisk Arkitektur	

	Är det möjligt att greppa om ledstängerna?	
	Är de möjligt att hålla i ledstängerna även förbi infästningarna?	
	Har ledstängerna kontrasterande ljushet motsvarande 0,4 enheter enl. NCS mot omgivande ytor?	
3.2	Finns kontrastmarkeringar motsvarande 0,4 enheter enl. NCS på trappans översta och nedersta steg?	
	Finns kontrastmarkeringar motsvarande 0,4 enheter enl. NCS på trappans ev. vilplan?	
	Kontrasterar rampen motsvarande 0,4 enheter enl. NCS mot omgivande ytor?	
3.3	Lutar eventuella ramper max 1:20?	
	Finns trappsteg med olika höjd i ett och samma trapplopp?	
4. Dörrmiljöer		
4.1	Är trösklar borttagna där det är tekniskt möjligt?	
	Är övriga trösklar så låga som möjligt och fasade/försedda med kilar? Se figur 8. Figur 8 Anpassning av befintlig tröskel Illustration: Louise Husman, Nordisk Arkitektur	
4.2	Är dörrar som är tunga eller är försedda med dörrstängare utrustade med dörrautomatik?	
	Är manöverdon så som armbågskontakter till dörrautomatik, kodlås och dörrklockor placerade enligt figur 1, 2 och 4?	

	Figur 1 Manöverdon vid dörröppningar Figur 2 Manöverdon vid dörröppningar Figur 3 Passagemått vid dörröppningar Figur 4 Manöverdonens placering över golv Illustrationer: Louise Husman, Nordisk Arkitektur	
4.3	Kontrasterar manöverdon i ljushet mot omgivande ytor med minst 0,4 enheter enl. NCS? Kontrasterar dörrar i utrymningsväg i ljushet mot omgivande ytor med minst 0,4 enheter enl. NCS?	
4.4	Är svepytan markerad enligt figur 9 för dörrar som är försedda med dörrautomatik eller är de utrustade med säkerhetssensorer? Figur 9 Svepyta Illustration: Louise Husman, Nordisk Arkitektur Kontrasterar eventuella markeringar i ljushet mot omgivande ytor med minst 0,4 enheter enl. NCS?	

5. RWC	
5.1	Är RWCer utrustade enligt nedan? - Extra hög WC-stol, ök sittning 480 mm. över golv. Optimal placering enl. figur 7. - Uppfällbara armstöd på vardera sida WC-stol. Monterade 0,8 meter över golv med ett inbördes avstånd på 0,6 meter. - Toalettpappershållare på WC-stolens båda armstöd. - Avfallsbehållare med lock. - Tvättställ med min djup 0,6 meter till bacomvarande vägg. Lämplig höjd 0,8 meter. Blandaren ska vara nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant. Rör och vattenlås ska vara dragna så att de utgör så litet hinder som möjligt för den som sitter vid tvättstället. - Tvål som är nåbar inom 0,3 meter från tvättställets framkant. - Pappershanddukshållare som är nåbar för både sittande och stående personer. - Papperskorg - Spegel för både sittande och stående personer. - Klädkrokar som är nåbara för både sittande och stående personer. - Larm med anropsknappar monterade på vägg bakom WC-stolen på höjd 0,55 meter, på WC-stolens armstöd samt vid dörr på höjd 0,2 resp. 0,7 meter. - Draghandtag på dörr, längd 0,6 meter. Lämplig höjd 0,8 meter. - Dörrbeslag av typ "flip-up" som kan användas med en hand utan nypgrepp.

	Figur 7 Placering av wc-stol och tvättställ Illustration: Louise Husman, Nordisk Arkitektur	
5.2	Kontrasterar inredningen och utrustningen i ljushet mot omgivande ytor motsvarande 0,4 enheter enl. NCS?	
6. Skyltning		
6.1	Finns tillräcklig skyltning utvändigt för att man ska hitta till byggnadens entréer?	
	Finns tillräcklig skyltning invändigt för att man ska kunna orientera sig och hitta till receptioner, toaletter, hissar mm.?	
6.2	Är skyltningen lättbegriplig och lättläst?	
	Är skyltningen belyst och synlig även i mörker?	
	Är symbol- och textstorlekar anpassade efter läsavståndet?	
	Kontrasterar skyltningen i ljushet mot omgivande material med minst 0,4 enheter enl. NCS?	
6.3	Är skyltningen placerad så att den är läsbar för både sittande och stående personer?	
	Är skyltningen placerad så att man kan komma nära inpå? Exempelvis ska skyltar inte placeras på dörrblad.	
	Är särskilt viktiga informationsskyltar för publik användning kompletterade med punktskrift, upphöjd skrift eller talad information?	
6.4	Finns logiska ledstråk så som kontrastlinjer i golv av avvikande material och ljushet mellan utvalda strategiska punkter för publik användning?	

7. Belysning		
7.1	Är trappor, ramper, gångtytor och rum försedda med tillräcklig belysning för att man ska kunna orientera sig, hitta fram till manöverdon och ta del av skyltad information?	
7.2	Är belysningen fast och ej bländande?	
8. Ljudmiljö		
8.1	Finns ljudabsorbenter som exempelvis textilier och tak- och väggabsorbenter i utrymmen där man upplever lång efterklangtid?	
8.2	Finns teleslinga eller annan teknisk lösning i samlingssalar och receptioner?	
9. Fast inredning		
9.1	Är eventuella receptionsdiskar utformade med en lägre del för personer sittandes i rullstol?	
9.2	Är eventuella kölappsapparater och utrustning för teleslinga mm. placerade 800-1000 mm. över golv samt minst 700 mm. från närmsta hinder?	